

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

Ex Libris Juristarum

K
XXV
K 228

Národní knihovna ČR
Historické fondy

25 K 228

Národní knihovna

1003301625

L IV.

259.

VALENTINI ALBERTI

Professoris Lipsiensis,

SPECIMEN VIN-
DICARUM

Adversus

SPECIMEN CON-
TROVERSIARUM

Samuelis Pufendorfi,

Professoris Londinensis.

Horat. Epistol. L. II. 1.

Dixit adhuc aliquid? *Nil*

sanè. Quid placet ergo?

*Ex Bibliotheca Hm. M. Gni
Inatij à Stern: Caroli comitis
berg*

MARTISBURGI

Inpensis CASPARI FORBERGERI.

ANNO M. DC. LXXVIII.

BALTHASARI BEBELIO,

ACADEMIÆ ARGENTORATEN-
SIS LUMINI, TOTIUS ECCLESIAE
COLUMINI, SUMMIS IN UTRAMQUE
MERITIS FAMAQUE MAXIMO:

*Suo Lipsia olim in Societate
Antibologica,*

Jam in Vinea DOMINI,
Fructuum pariter atque Laborum Con-
forti Exoptatissimo plurimumque
honorando,

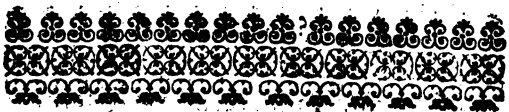
*Magni Amoris
Exile hoc Monumentum*

Zips. V. Januar.
A. MDC LXXVIII.

D.

L. VAL. ALBERTI

LIBRARIUS S. M. C. P. S.

AD BENEVOLOM
LECTOREM.

Quadragesimum efflu-
xit, ex quo *H. Grotii* li-
bros de *Jure B. & P.* in
gratiam Studioſæ Ju-
ventutis intra privatos
parietes expoſui ſic, ut
& citra periculum in Religione, legi;
& ab unoquoque intelligi poſſint,
Præſtandum autem omninò aliquid e-
rat, non tam, ut mori ſæculi, Tyranno
hujusmodi formularum potentiffimo,
reverenter obſecundarem, quàm ut
rationem inſtituti mei decenter red-
derem, eaq; quæ morari me aut Audi-
tores poſſent, tempeſtivè removerem.
Inter hæc non infimum inveniebant
locum ſententiæ nonnullæ *Domini Sa-
muelis Pufendorffii*, quas de *Jure N.* ac
fundamentali ejus propoſitione, de-
que modo tractandi nobiliſſimam
hanc diſciplinam, in *Libris de Jure N.*

)

&c.

AD BENEVOLUM

& G. adstruxerat quidem, sed recenti
 præsidio tunc muniverat, variis scilicet
 distinctionibus & responsionibus
 admonita nonnullorum, *in præfatione*
Libris de officio hominis & civis juxta Le-
gem N. præmissâ. Hanc itaque, præ-
 fertim cum gratiam novitatis tunc
 nondum exuisset, in Prothectoria, non so-
 lam quidem, cum & *Grotii Monarcho-*
machorum aliorumque aberrationes
 manifestè impugnaverim, & ad Epicu-
 reos eorumque similes haud obscurè
 respexerim, præcipuam tamen Exami-
 nis mei partem eligebam persequen-
 que, eâ quidem modestiâ, ut nec ipsam
 nec Autorem ejus nomine aut ullo al-
 lio indicio designare unquam, sed fal-
 sis opinionibus ipsis nudam ac simpli-
 cem veritatem statim opponerem.
 Præterea nullus ibi aculeus in verbis;
 nulla in sententiis acerbitas; placida o-
 mnia atque benigna: Adeo ut mirari pos-
 sis, quomodo non tantum hæ chartæ,
 nullis à Typothetis & Bibliopolis alis
 instructæ, in Scaniam usque, ruptis
 privati Auditorii cancellis, avolare, sed
 & *Pafendorffium* ibi ad indignationem

COR-

LECTUREM

commovere potuerint. Fateor quidem, hanc Protheoriam meam, eaq; terrè omnia, quæ *Pufendorffium* in illa tangunt, paulò post inserta à me fuisse *capiti primo partis primæ in Compendio meo*, quod in lucem publicam ex eo tempore emisi. Sed hoc *Pufendorffio*, tum quidem, cum *specimen controversiarum* in chartam conjiceret, conspectum non fuisse, certò constat ex illius *capite 4. §. 10. seqq.* quibus solam totamq; *Protheoriam* meam aperte aggressus est & impugnavit. Nec, si illud jam tum vidisset, me alium in eo, sed plane eundem, hoc est, moderatissimum invenisset; tantum abest, ut iteratum hoc humanitatis meæ specimen ad nauseam ipsi movendam naturâ suâ comparatum fuerit. Sed qui accuratiùs attendit ad oppositos planè limites, quibus sententiæ nostræ distinguuntur, *Pufendorffium* ad defendendos suos, meis vel è longinquo, absente etiam hoste, saltem observatis, properasse, mirari non potest. Nimirum, cum ego suam *Juri N.* dignitatem in omnibus asserere studeam, haud parum ea in plerisq; à *Pufendorffio*

AD BENEVOLEUM

L. II. de
J. N. &
G. c. 3 §.
5.

fendorffio violatur. Deum quidem Auctorem ejus esse, non diffitetur, *cum de hoc nemini sano liceat dubitare*; sed, quàm obscurant divinam hanc originem ea, quæ de homine in mundum undecunque projecto inq; statu miserrimo primùm vivente fingit! Qui verò secundum meum ductum prima Juris N. cunabula in statu integritatis quærit, nã ille divinitatem ipsorum non minùs ac ipsius imaginis divinæ, semper ante oculos conspicatur. Quà viâ invenitur etiam norma illa certissima, quam ego homini corrupto, haud aliunde quàm ab integro mutuo petitam, porrigo. Tutissimè huic actiones tuas conformas, secutus rationem rectam ejusque exemplar absolutissimum; cum, à *Pufendorffio*, cæcus cæco dux detur, Ratio scilicet cheu! valdè corrupta homini corrupto, cui ex contemplatione nature & conditionis sue officia illi conditioni necessaria suggerere debet. Sufficit nimirum ipsis, si satis fiat socialitati, ad quam Jus N. ad nutum ejus, primariò dirigitur. Hinc magna ex parte, *eadem dictitante*, circa externas tantùm hominis actiones

In Specie-
cim. con-
troverf.
pag. 105.

LECTOREM.

actiones occupatur. **Q** magnam dignitatis jacturam, quam per hanc rapinam Jus N. patitur! Habuit hætenus hoc privilegium præ Jure positivo humano, ut cum huic per actiones externas, etiam ab hypocritis, satisfieri possit, illud interiorem animi bonitatem, requisiverit, tanquam *rati profecta à rerum natura, & ad rectè faciendum impellens*. Sed fuimus Troës; nosq; ipsi, unà cum hõc Jure felicitate pristinâ, magnâ ex parte spoliati sumus, *sicut Fufens dorffio* limites Sacrosanctæ hujus legis movere licuerit. Nam ad socialitatem restricti, & ad externas tantùm actiones respicientes, finem actionum nostrarum summum & universalissimum, qui est gloria Dei, haud observabimus, nec ad observandum cum Jure N. tenebimur. Quò quid vilius de hac divina lege dici possit, non video. Jura enim, quæ ab hominibus conduntur, ejus sunt indolis atq; efficaciz, ut Autoribus suis gloriam obsequii apud subditos vindicent: sed Jus N. nos deorsum tantùm ad eos, quibus cum societatem colere debemus, hoc modo rapiet, sursum

In præfate.
Libb.
de Officio ho-
minis &
civis jux-
ta L. N.
alibiq;.

Cicero
L. II. de
Legib., n.
10.

AD BENEVOLUM

tum autem ad Deum, à quo id ipsum
 nobis impositum est, in omnibus ope-
 ribus nostris honorandum, non manu-
 ducet. Magna & intolerabilia postu-
 lata; in quæ cum ego nullo modo con-
 sentire velim, nec possum, mirari ne-
 queo, hunc dissensum meum à Pufen-
 dorffio agrè ferri. Cogitavi tamen
 de medio, quò si non conciliari, sco-
 pum tamen nostrum uterq; consequi
 possumus. Nec diu in hoc quærendo
 laborandum mihi fuit. Obtulit enim
 id seipsum in scriptis nostris. Ita ni-
 mirum *Pufendorffius* disciplinam Juris
 N. se tradidisse, certissimè persuasus
 est, ut ad captum omnium hominum
 sit. Ego verò distinctam ejusdem Juris
 notitiam in gratiam Christianorum
 proponere studui; ratus, citius hos
 quàm omnes omnino populos certam
 quandam methodum hujus disciplinae
 approbaturus esse; quam quidem spei
 meæ modestiam nullibi dissimulavi.
 Facile itaq; patiar, ut *Pufendorffius* or-
 bem terrarum non pedibus, magis
 quàm præceptis suis peragret, & ap-
 plausum omnium gentium, cum iis sei-
 licet,

In speci-
 mine
 Contro-
 vers. ali-
 bique
 passim.

LECTOREM.

Hæc, qui hodiè *Libros universales; scholas universales; collegium universale; linguam universalem; & ex his scientiam ac fidem universalem* toti orbi promittunt, ad *Calendas græcas* audiat; nec si *cancellis Christiani orbis*, illis videlicet longè arctioribus, ego includar, inq; his disciplinam eandè purius ac certius tradere jubear, injuriam interpretabor. Atq; hæc incundæ inter nos concordie ratio videbatur mihi superesse. Verum enim verò, cum accuratiùs in hoc consilium inquirere, nec hõc quidem multum proficere nos posse deprehendo. Veniat enim *Pasedorffius* ad *Gentiles*, doceatq; cum à simplicissimis societatibus sit incipiendum, *paternum imperium nisi prosumpto liberarum consensu, & pro occasione illius, non pro causa natiuitatem habendam esse.* Quam metuo ipsi de responsionibus minùs acceptis atque gratis! *Etiannum*, inquit, *calidæ (& partu) matres, doloribus ac cruciatibus concussa & tremebunda, infansem non prætermissum neq; fugimus, sed ad eum nos convertimus, aridemus, tollimus, osculamur; nullam*

Comen-
 us in via
 lucis ve-
 stigata &
 vestigan-
 da.

In Elem.
 Jurisp.
 univ. cl.
 L. 2. Art.
 om. 2.
 observ.
 §. §. 8. &
 L. VI. de
 J. N. &
 cap. 3. §.

AD BENEVOLUM

*quæ sanè percipientes dulcedinem, nullam
 utilitatem. Natura tota est vis, non
 minùs apud homines quàm bestias. Hæc
 verò an minùs benigna in nos fuit, ut
 à liberis promptitudinem parendi,
 tanquam *ex illo d'upor*, exigere neglexerit?
 Quod si verò hic gentium Doctor in
 aulas penetraverit, dictoque audien-
 tes invenerit summos principes, ve-
 rendum est, ne ad socialitatem omnia
 dirigere edocti, vel hanc ipsam disci-
 plinam publicè doceri prohibeant, rati,
 id non è re societatis civilis fore: &
 quemadmodum Monarchæ Sinen-
 um, ex eadem ratione, Astronomiæ
 studium ad paucos, publico edicto,
 restrinxerunt. Dubio procul ægerria-
 mè quoquè doctiores è gentilibus pa-
 terentur eripi sibi principia congeni-
 ta, quæ cùm actionum, non minùs ac-
 scientiarum fundamenta, magno consensu
 putaverint esse, *tralatitio dogma-
 ti* jam audiant adscribi. Ego verò
 hæc, quæ DEUS toti humano generi
 inter reliquias imaginis divinæ con-
 cessit, ipsi non eripio, & quia hoc i-
 plo notitiam Juris N. quanquam im-
 per-*

Vid. Tri-
 gangt. &
 ex eo
 Neuhof.
 P. 251.

In Spe-
 rim. Cō-
 troverf.
 pag. 116.
 a 17.

LECTORTEM.

perfectam, ipsis tribuo, erigor in eam
 spem fore, ut vel ipso *Rufendarffio* me
 lubentius admittant, audiantque. *Asa*
 sue factæ enim ad hujusmodi doctri-
 nam jam ipsorum aures sunt à tempo-
 re *Ciceronis*: *Communis*, inquietis, in-
 telligentia nobis novas res efficit easque
 in animis nostris inchoavit, ut honesta in
 virtute ponantur, in vitiis turpia. Sed
 recipio me non invitus ad Christia-
 nos, quibus perfectiorem hujus no-
 titiæ gradum ex Orthodoxa doctrina
 de imagine Dei pollicitor. At verò
 cum non exiguam nostræ discipline par-
 tem constituat *Politica Architectonica*,
 eodem obtentu isti homines (Theologi)
 dictatoriam sibi circa hujus dogmata au-
 thoritatem arrogabunt. Quod quàm non
 iniquè ad eò tutum sit summis imperantio-
 bus civilibus, & præteritorum seculorum
 & hujus nostri funestissima exempla do-
 cent. Grande ac præsentissimum pe-
 riculum; nisi nobis, qui Orthodoxi-
 am profitemur, cognomen fidelium
 subditorum non tam pestilentissima
 aliorum *πολυπραγμοσύνη*, quàm doctri-
 na, quàm vita nostra ipsa proprium ac
 pecu-

L. 3. de
 Legib. n.
 44.

In Spe-
 cim. G^{ra}
 troverf.
 pag. 99.

AD BENEVOLUM

peculiare fecisset. Sed dum de hac Injuria viderint alii, ad quos propius pertinet; putabit Pufendorffius, meo exemplò, liquidè constare, *quàm anxie omnem lapidem moveant veteres Magistri, ne dictata & Collegia manuscripta detrimenti quid patiantur.* Hanc enim causam ille esse putat, ob quam doceam aliter, quàm ipse sentit & expetit. Absit autem à me tam gravis culpa, ac si doceam, ut dicebam.

Ibid. P.
81.

In Sophi
ca.

Quod ad animum accinet, inquit ego cum Platone, mercaturam, que commutat nummis eruditionem, ignoramus. Nec quisquam, scio, qui me noverit, hanc laudem mihi invidabit. Quod si verò quis ei studere velit, certius omninò nummorum aucupium promittere posset sibi, in docendis Pufendorffii libris quàm in meis sive MStis sive impressis chartis. Nullum enim his à novitatibus pretium; quale illis, imprimis ab incerta juventute, jam dudù dictum fuit, à me non invidendum. Quae verò causae me semper ad docendum impulerunt, ex tàm quoque
necess

LECTOREM.

Necessitatem dissentiendi à *Pufendorffio* mihi imposuerunt: Studium nimirum propagandi gloriam DEI, juvandeque Egregium publicum in moderanda imprimis studiosa juventate. Indeque parùm abest à nova injuria conjectura illa *Pufendorffii*, quâ affectui in *Scherzerum*, proximo affinitatis vinculo mihi conjunctissimum, dissentium meum in uno alteroque haud obscure tribuit. Hanc servitutum nec servivi ego apud ullum, nec eam mihi imposuit Vir laudatissimus. Vires, quibus vincendus sit *Pufendorffius*, novit sibi ipsa non deesse, quibus dubio procul etiam uteretur nisi inglorium sciret esse certamen, quod per aculeos, scandalò majori quàm commodò, instituitur. Securus autem, quo numero libri à se hactenus editi à *Pufendorffio* habeantur, legit apud exteros elogia eorundem, eorumque etiora, quò minus scriptores istos ullo sibi beneficio unquam obligavit. Eadem, quòd est, Christianâ patientiâ coquam & ego titulum veteris Magistri,

In specim. controvers. pag. 93. 699.

Apud Nold. in leg. distingv. in præfat. D. Nicol. An ton. nis pat. sem in Biblio. thecæ Hispanæ Tomo 2. p. 630.

AD BENEVOLUM

gifti, naris minùs emundæ, Com-
 mentorum &c. gratulatus mihi denuò
 de hypothefi mea in tradendo Jure N.
 quæ non patitur me æquè ac alios effe
in focietate irrisorum atque malignanti-
um. Procul ego, procul ab hac, can-

Pfal. I.

didè ac amicè cum *Pufendorffio* agam;
 ejusquè cenfuras in tria diftincta ca-
 pita diftribuam, ut lectorem non mi-
 nùs in dijudicando quàm me in dif-
 putando juvem. Ex hac caufa para-
 ciùs etiam pleraquè eloquar, cum u-
 bertas vocum, quâ ubique abundat *Pu-*
fendorffius, Oratorem potiùs quàm dif-
 putantem commendet. Minoris

etiam apud hunc quàm illum funt fi-
 milia; quibus frequenter *Pufendorffius*
delectatur. Sed tolcro illa, me-
 mor tamen prudentiffimi *Platonis* mo-

In Sophi
 ftæ

niti: *Eum, qui à deceptione tutus videre*
debet, à fimilitudine fummo perè cavere
oportet. Lubricum maxime hoc genus.

Quod tam verum hîc, effe deprehen-
 di, ut plerasquè intorquere fimilitudi-
 nes in Adverfariùm potuèrim. Appa-
 ratum ſcholæ & ex eo particulas (*quic-*
quid, atqui, ergo,) quibus Logici Syllø-

gi:

LECTOREM.

p̄sumum connectunt, nolui apponere, ne nauseam moverem deligato Censori, cui *pedanticissimū ferculum* videntur esse; assueto ad *Entia moralia, modos affectivos & estimativos &c.* Similesque Latii, scilicet, lautitias. Sed hoc ex intimis *Pufendorffii* arcanis, quibus Ratio Status ejus, si dicere fas est, nititur, de promptum esse videtur, ut receptum docendi modum per terminos techinos, quem non potest non subinde adhibere Ipse, carpat in aliis, præsertim, ubi licet ipsi rhetoricari; cum dubio procul in finem, ut Patronis *Aulicis*, ab horrido dicendi genere, si sit affectatum, meritò abhorrentibus, inter Philosophos hodiè videatur elegantissimus. Mihi verò, in cathedra Philosophica docenti aut disputanti, semper placuit salutare monitum *Scaligeri*: *Non in foro versamur aut in Romano comitio, sed in communi theatro Sapientum sub oculis veritatis: cujus spectabilem atque apparatus non tam nitidum quam opulentum esse decet.* Sed hanc libertate, uti dixi, jam parcius utar; ante

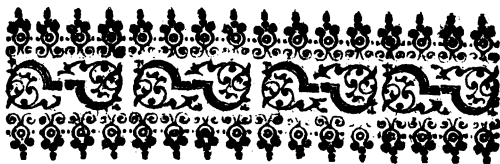
Exercis

at 1.

sect. 10

AD BENEVOLUM LECTOREM:

ante omnia verò totum Proœmium,
quod Protheoria in Grotium, à *Pufendorffio* impugnata, præmiseram, ad ver-
bum è manuscripto repetam, cum il-
lud typis nunquam commissum nec, si
per *Pufendorffium* licuisset, commit-
tendum fuerit; dignum tamen ab il-
lo habitum fuit, quod primam ejus
vim hòc locò experiretur. Faxit au-
tem ubique Deus; Feliciter!

PROOEMIUM MSTUM

ET à PUFENDORFFIO IMPU-
GNATUM.

Tramque Philosophis
am jure meritoq̄ dona-
Dei & testimonia de Deo,
vocat Melanchthon in E-
pist. ad Comitem Georgi-
um ab Erbach, Anno 1557.
scripta. Sciens hoc Diabo-

Lib. Epist.
fol. A.
1647.
Lugd.
Batav. e-
diti pag.
10.

lus, in eo totus fuit, non tantum apud Gentes,
sed etiam inter Christianos, praesertim Pa-
pau florente, ut disciplina tam Theoretica quam
Practica corrumpentur. Postquam etiam,
Dei gratia, Philosophia una cum Religio-
ne superioris seculo repurgari coepit, non de-
fuit his donis divinis adversus Deum & do-
ctrinas divinas abuti. Hinc primum Theo-
reticam Philosophiam praelio iniquissimo com-
missit cum Theologia, ac si illa huic esset con-
traria. Deinde, cum Practica Philosophia
nostro seculo utilisima doctrina de jure Natur-
rae Gentium enucleatius proponeretur, hac ut
orthodoxae fidei adversa evaderet, maxime pe-
re allaboravit. Callidum inimicissimi no-

A

str

2 PROOEMIUM MESTUM ET A PUFENDORFFIO

stri consilium; Necessaria atque utilissima, cum sciens ac volens addisceret Juventus, damnabiles errores ei instillare voluit, nec scienti nec volenti; non aliter ac venenum sub cibo ac potu necessariō facillimē propinatur. Volui itaq; & ego, minimus aliās inter eos, qui nobilissimæ huic doctrinæ addicti sunt, καὶ δὲ ὄναμιν tanto malo mederi. Sic autem apud me statui: Putavi (1. disciplinam juris Naturæ & Gentium Studiosæ juventuti maximē commendandam & inculcandam esse; ejusq; (2. *Doctorem hōc seculo primum, & primarium Hugonem Grotium manibus ejus extorqueri nec posse nec debere*, ideoq; (3. utilissimum fore, si libri ejus de jure Belli & Pacis in *Compendium orthodoxum* redigerentur, veræ ac sanæ ejus doctrinæ ex hypothesebus deducerentur *falsæ* verò *una cum fundamentis suis everterentur & rejicerentur*. Aggressus igitur sum hanc operam in nomine Domini, ad amussim applicaturus lapidem, non ad lapidē amussim, speroq; fore, ut Deo bonisq; omnibus placeam. Verba verò Grotii notatu digniora & axiomata salutaria omnia, nec non distinctiones necessarias & utiles studiosē semper retinebo, putans & ad hujusmodi terminos ac distinctiones, quibus, ob Autorem magni nominis, eruditus orbis passim utitur ac delectatur, Studiosos assuefaciendos esse. Aculeos autem & acerba dicta in Scriptores hujus juris, quicumq; illi

sint aut fuerint, à me expectet nemo, qui grato potius animo agnosco ac deprædico labores illorum, qui de Bono publico benè mereri voluerunt, etiamsi aliquid humani nonnunquam passi fuerint, tanquam homines; inter quos & ego profiteor me, veniam non difficilius dans ac ipse impetraturus.

*Censura super quibusdam in hoc
Proœmio & Responsiones ad illas.*

§. 1. Breve Proœmium; prolixius examen ejus; in quo aggreditur *Pufendorffius*, partim nonnullas assertiones meas, partim ipsum institutum meum.

§. 2. Assertionem putat esse *vel mutilas vel falsas*.

§. 3. PRIMA assertio mea est: *Papatu florente disciplinas tam Theoreticas quàm Practicas corruptas fuisse*. Verè, juxta Censorem cap. 4. §. 10. pag. 81. sed insufficienter; *cùm addi debuisset, id potissimum factum ope Sacerdotum*. Cui bono? cùm cuculli Scholasticorum non minus noti sint quàm militiæ sagum aut pacis toga. Sed Oedipo non opus habet fabula de lupo, transferente culpam turbatæ aquæ in agnum. Philosophia nimirum vim, hodie æquè ac olim, passa est: de quo parallelismo nostri ac superioris ævi constat inter nos, totumq; orbem eruditum. Sed & alium, dum hæc scripsit, dubio procul in animo habuit *Pufendorffius*, haud obscure indicans, se Theologis hodie, quod olim commiserunt, crimè imputare. At vereor ego, si exactius in con-

1. Objec-
tionum
adversus
assertio-
nes me-
as Primæ

4. PROOEMIUM MISTUM ET à PUFENDORFFIO

Danzus
Cap. 2.
Prole-
gom. in
Lombar-
di sentent.

venientiam inter ætatem Scholasticorum & præsens tempus inquiratur, ne aliam *Pufendorffius* sententiam audiat. Mediâ illâ, de origine moralitatis in actionibus humanis periculosa voces ac sententiæ audiri cœperunt, adeò ut *Danzus* gustum hujusmodi deliciarum, scilicet, præbiturus Lectori suo, primam voluerit esse hanc: *An Deus possit quodvis malum, etiam odium sui, precipere, & omne bonum prohibere, etiam amorem & cultum sui?* Utinam, si ab illis semper dissentit, *Pufendorffius*, nulla harmoniæ invocibus extarent vestigia.

SECUN-
DA.

§. 4. SECUNDA: Post repurgatam Religionem primùm Theoretica Philosophia pralio iniquissimo cum Theologia, ex astutia diaboli, commissa fuit. Falsò, judice *Pufendorffio*, §. eòd. pag. 82. eùm *D. Daniel. Hofmanni*, Theologi Helmstadiensis, liticula (ad quam non malè conjicit me respexisse,) de pugna inter Theologiam & Philosophiam, fuerit tribolaris. Longè aliud fuit Ecclesiæ, Illustrissimi Principis *Heinrici Julii* ipsiusque Academici Helmstadiensis judicium. Verum quidem est, litem ab *Hofmanno* non fuisse motam Scriptori cuidam privato super opinione novâ; quo in casu, haud aliter ac si de salute Græciæ, quid totius generis humani certaretur, hodie nonnulli ferre nequeunt dissentientem; sententia tamen, quam Spir

Spiritus S. in sacris literis haud obscure adstruxerat, quam Ecclesia in Libris Symbolicis repetierat, & absque presentissimo orthodoxiae periculo ac ingenti haeresium incremento mutare non poterat, hęc errore graviter violata fuit. *Vide Cornelii Martini Epistolam hac de re; & confer Graeuer. de simplici & unica veritate.* Hinc, autoritate Sapientissimi Principis, gravissimi designati Viri, coram quibus se sisteret Hoffmanno, duceq; veritate in regiam viam revocaretur. *Hinc omnia, quae cum eo gesta fuerunt, accuratè literis mandata & in aulam transmissa.* Hinc Dei gratiā, redeunti ad meliorem mentem, necessitas palinodiae publicae imposita, quam & in Academia Julia, solenniter, affixo programme, quod sigillo suo nominisq; subscriptione muniverat, A. 1601. 19. Mart. canere non erubuit. Unde videre est, *quam exiguo strepitu*, de quo *Pufendorffius ibid. hac lis deflagaverit.* Et si incendia quoq; quae brevi restinguntur, possunt esse periculosissima. Videat autem, qui manes *Hofmanni* veneratur, num ego injurias in eos fuerim, errorem, nomine Autoris suppresso, intra privatos parietes ad eum, à quo omne malum, brevissimis verbis referens; num *Pufendorffius*, qui in publico scripto, non dissimulato nomine, *morositatem Viri, Zelo à scientia parum subnixo, agitati*, post fata ream agit.

Tertia

§. 5. TERTIA: *Nostro seculo maximaperè laboravit diabolus, ut doctrina de J. N. & G. Orthodoxa fidei adversa evaderet.* Falso, ex sententia Censoris eòd. §. pag. 84. *Cùm ab errore Doctorum (Grotij, Hobbesii) ad doctrinam ipsam non valeat consequentia.* Rectè; si de doctrinæ essentia, cujus nativa indoles semper manet illibata, mihi esset sermo. At verò de existentia ejus loquor, quæ non minus ab erroribus docentium ac frumentum à paleis, aut aurum à scoriis, vitium attrahere suiq; jacturam pretii facere potest. Apta similia; quæ commodè *Pufendorffius* ipse suggerit. Similes nos, qui docemus, vendentibus sumus. Non enim primi tantam *Academiz Parisiensis* Doctores, *Joh. Mailroffius* & *Claudius Clemens*, velut inuitores mercis cujusdam novæ, vendendam scientiam proclamarunt; sed & ad nos, tanquam ad mercaturam bonarum artium, adhuc hodie nonnulli proficiscuntur. Invenias tamen & hîc artes *Mangonicas*, quibus tractata pessimeq; corrupta, inter alias, hæc disciplina, cùm in se sanctissima sit, orthodoxiæ adversatur; haud aliter ac *Philosophia*, ipsiq; *Spiritus S.* stylo, *Caloss. II. 8.* est medium, quo decipere, (*συλαγωγείν, depradari*) nos possunt ejus corruptores. Absit autem, ut hujusmodi impuritates negem separari posse. Cur enim manum ipse admovissem, si de fructu despe-

desperassem? Cur major sit felicitas frumenti aut auri, rerum in corporis commodum à Deo creatarum, quas à paleis & scoriis liberari videmus, quàm doctrinæ, quæ saluberrimum est animi nutrimentum & ornamentum? Sed illotæ aut impuræ manus non sunt adhibendæ, quibus sordes auferentur magis quàm minuerentur.

§. 6. Hactenus de assertionibus meis. Quod in instituto meo desiderat Pufendorfius, *vel* ad commendationem *vel* ad emendationem Grotii spectat.

§. 7. Dixeram: *hunc manibus juvenutis extorqueri nec posse nec debere*. Quas larvas hîc sibi fingit suspicio? Audiens enim Pufendorfius de hospicio Grotii apud nos, metuit sibi de exilio; §. 11. pag. 85. Superiorum, quibus *Politica Architectonica*, monente ipso pag. 90. facta tecta conservanda est, hac de re fuerit iudicium. Salvâ horum autoritate, factus sum ingenuè *sub finem proamii: megrato agnoscere animo ac depradicare labores illorum, qui de Bono Publico benè mereri voluerunt, etiamsi aliquid humani non nunquã passi fuerint*. quæ præterea de imperfectione operis Grotiani p. 86. monet, me non tangit. multa enim addi, & tradi rectius posse, facto ipso docui in *Compendio meo*: in quo tamen, promissi mei ac studii in Grotiũ probè memor, axiomata ejus & distinctiones necessarias

II Judicium super instituto meo:

1.) de commendatione H. Grotii.

ac utiles, studiosè semper retinui; quod & in Collegio illo, in cujus præfatione fidem meam obligaveram, satis superq; præstiti. An verò hòc labore meo, juxta prognosticum, Censoris *ibid. novum quendam Magistrum, sententiarum ex Grotio* fecerim, judicent, qui volunt & possunt, ex inspectione Opusculi mei, quod Magistrum sententiarum suarum certissimè vel laudabit vel condemnabit.

§.)
De emen-
datione
Ejusdè.

§. 8. Promiseram inter alia 1.) *me in emendando Grotio, sententias ejus falsas ever- surum esse. Pro superfluo hoc habet Censor, eod. §. pag. 87. tanquam jam actum à Dn. O- sianro. Quasi verò non liceat pluribus, e- undem errorem impugnare! præsertim si modus sit diversus; ibi proluxior, hâc brevi- or. Sed huic rationi speciali subjungit eti- am generalem, putans, sufficere in hujus- modi casibus solam thesin, cum huic semper adjungere Antithesin, nihil aliud sit, quàm- disciplinas sordium mole reddere targidas, Nova methodus; de qua nihil priscis Sapi- entibus innotuit. Quot capita, imò libros Aristotelis, ex hac lege abjicere tenebimur? Tantum enim adest, ut ab Elencho Princeps ille Philosophorum abstineat, ut quos alio loco jam vicit, hòc oppugnare plenèq; tri- umphare non desistat. Conf. L. I. *φυσ. ἀξρ. & 1. Μετaphys. &c. Platoni* desinat methodus nostra dici *jucundissima, & reverà firmis-**

Plato in
Sophista

ma

ma; optima modestissimaq;. Habeat ille su-
 um sibi simile: *Medici*, inquit, tradunt sal-
 lubribus epulis non prius nutriri corpus, quam
 impedimenta pellantur. Similiter isti non
 prius egregias doctrinas conferre anima cen-
 sent quam redargutus is qui erat, enubescat,
 repulsisq; doctrinae impedimentis, falsis vide-
 licet opinionibus, purus evadat, nec alia, pra-
 ter illa qua noscit, nosse se putet; Quia *Agric-
 cola* (quæ novæ sunt *Pasendorffii* similitudi-
 nes, h. l.) paleas unâ cum frumento puro band-
 quicquam in granaria recondunt; nec si abs-
 coquo cibus sordes aut pili sunt admixti, hi non
 solent in peculiari patina apponi, sed simul &
 semel abjiciuntur. At verò quæ frumento
 à paleis confusio, convivoribus à sordibus
 nausea; ea discenti à refutatione antitheses
 os metuenda non est; potius opposita juxta
 se posita, magis (quæ claritas queritur,
 quæ jucunditas) elucescunt. Modus tamen
 & hic servandus est. Hinc *Grammaticos*
 & *Mathematicos*, qui nobis objiciuntur,
 pag. 87. imitati, non alia ~~quæ~~ ~~supponuntur~~ in
 illo Collegio, quam quæ ab *Adversario* nos-
 stro (*H. Grotio*) commissa erant, annotaba-
 mus.

§. 9. Pollicebar 2.) *Compendium I. N.*
 & *G. Orthodoxum*; quod nova planè &
 mira creatura est *Censori*, ebd. §. pag. 88.

Tamet-

Tametsi verò fidem meam jam liberavi apud eruditum orbem, longèque benigniora (præfiscini!) Maximorum virorum, judicia audire necesse habui; nihil tamen eorum, quæ à *Pufendorffio* hîc moventur, sicco pede transiliam, postquam Caput primum propè ad finem perduxero. Eò enim illa omninò pertinent. Jam satis faciendum adhuc est quæstioni prooemiali

pag. 89. ex quo privilegio mihi hoc arrogem, ut si sana rationi innitantur meæ hypotheses, ipse ratione melius, quàm cæteri omnes usus judicari debeam? Quò insolentior verò hæc est quæstio, pueris rixantibus aliàs non infrequens; eò paratior est responsio. Nullis enim opus est ambagibus, ad excusandum me aut defendendum, Sufficit, intorquere telum in Adversarium, & ex eo iisdem verbis quærere: *Ex quo privilegio sibi hoc arroget, ut, si sana rationi innitantur ejus hypotheses, ipse ratione melius, quàm cæteri omnes usus judicari debeat?* Nimirum fiducia bonæ causæ nitimur uterq; inq; Bono publico promovendo, nullâ re minùs quàm arrogantia, si juris Nostri non fuerimus immemores, certare debemus. Quis autem alterò rectiùs usus sit ratione, judicent prudentiores. Ego mihi nullam, omne autem Deo gloriam lubens, meritoquè adscribam atq; vindicabo.

CAPUT

CAPUT PRIMUM

De

THESI MEA PRIMARIA EJUS-
QUE PROBATIONIBUS MO-
DOQUE TRACTANDI OR-
THODOXO.

§. I.

Thesis mea primaria est; *prim* (quod est, vera omnino & distincta) *juris N.* notitia ex orthodoxa doctrina de statu integritatis hauriri potest ac debet. Ratio præcipua: quia *Jus N.* est inter reliquias imaginis divinæ, quam homo in statu integritatis habuit. Unde fuit peculiaris tractandi modus, Christianæ Philoſophiæ proprius.

§. 2. Hæc si rectè intelligantur & observentur, clare indicant, 1.) præsupponi à me discrimen inter *Jus N.* & *Jus* notitiam; item, inter duos hujus gradus, alterum perfectiorem, alterum imperfectiorem. Ex his 2.) *Jus N.* omnibus hominibus, adeoque etiam Gentilibus tribuo. Refero enim illud ad reliquias imaginis divinæ, quæ ex indulgentia benignissimi creatoris toti humano generi sunt communes; nec minus 3.) omnibus omnino hominibus adscribo aliquam *Juris N.* notitiam, infidelibus quidem imperfectiorem; fidelibus autem perfectiorem.

Recapitulatio
sententiarum

tiorem; cum hi illis de reliquiis aut ruderi-
bus longè exactiorem notitiam habere pos-
sint, de toto scilicet, quod in statu Integrita-
tis fuit imago Dei, à Spiritu S. facti certi-
ores. Unde 4.) non potest non notitia Ju-
ris N. quatenus in perfectiori gradu solis si-
delibus propria est, principiò, quod illis
proprium sit, niti; etsi 5.) præsupponat
principium commune, tanquam omnibus
hominibus congenitum, habitum scilicet
Intelligentiæ, cujus beneficio ab infideli-
bus etiam Jus N. quanquam imperfectius,
cognoscitur..

§. 3. Clara omnia; adeò ut non mea tan-
tùm sententia ex his liquidè sic deduci, sed
& antithesis *Pufendorffii* solidè refutari pos-
sit.

§. 4. Insurgit autem hic adversus tria,
illa omnia, quæ in §. I. enumeravi; diversis
quidem in locis; sed quæ in ordinem, qui
juris anima est, à me redigentur eòq; de-
center ventilabuntur.

§. 5. *Adversus Thesin objectio prima §. II.*
pag. 89. *Non magis hoc jus ad regendas om-
nium gentium actiones idoneum erit, quàm
ista hoc momento in unam circa Sacra senten-
tiam conspirabunt.* Respondeo; ad regimen
sufficere posse notitiam innatam, omnibus
gentibus communem; quemadmodum
hæc suffecit à condito mundo usq; ad præ-
sens

n.
Defensio
1.) rhe-
toricos pri-
marie.

(a) con-
tra ob-
ject. pri-
mam.

lens seculum; antequam scilicet prima juris N. systemata nascerentur. Christianorum verò propria est sola cognitio distincta; haud aliter, ac principia congenita de Deo sufficiunt omnibus hominibus ad usum pedagogicum; plenior autem & distinctior eorum noticia apud solos invenitur Christianos; etsi per accidens tantum ipsaque gentilium culpa: quem in modum etiam, communione fidei salutari semetipsos privant. Præstabit autem, spero, hanc hypothesein, quæ Jus N. gentilibus ejusque notitiam imperfectiorem relinquit, nobis autem perfectiorem vindicat, quam alteram de societate, quæ Jus Naturæ apud utrosque in non paucis corrumpit, assumere atque sequi. Ut taceam de vanitate spei ambitiosissimæ, fore, ut in ullum systema Juris N. & G. quacunque illud nitatur hypothese, omnes populi consentiant; vide supra præfat.

§. 6. *Secunda ibid. Disciplina Philosophica, inter quas & nostra suam proficitur nomina, ad omnes aequè homines citra discrimen religionis spectant, & non aliud principium normans ve aliam exigunt præter rem naturam, & lumen sanæ rationis; huic quod congruis verum, quod adversatur, falsum adpalletur; orthodoxia & heterodoxia vocabula solis Theologiæ relinquuntur. R. 1.) distinguendo inter scientias & intelligentiam; 2.) inter objectum & præ-*

(b) contra secundam.

& principium; & 3.) Inter principia *l'è s'vay* & *l'è i'v'vay*, à quibus pendet, *velesse vel bene esse*. *Objectum* Scientiarum & Intelligentiæ est rerum Natura, etsi inadæquatum tantum; cum res divinas etiam attingant. *Principium l'è s'vay* utrobique est lumen Naturæ, etsi diverso modo: in scientiis, inferendo conclusiones; in Intelligentiâ, proferendo axiomata congenita. *Principium verò l'è i'v'vay* est in utrisque, maxime verò in Intelligentiâ, Theologia Revelata. Ab hoc principio pendet orthodoxia & heterodoxia in Philosophia. Si enim illud negligimus aut in erroneum (Hæreticorum) incidimus, heterodoxè philosophamur; si verum ac genuinum assumimus & sequimur, orthodoxè.

(c) contra tertiam.

§. 7. *Tertia* §. 12. pag. 90. *Hac hypothesis illis, quibus Jus N. pars articuli de Lege in Theologia constituitur, hoc est, Christianis, non aliis hominibus, nec illis, quæ homines sed quæ Christiani sunt, tantum quadrat. Sc. concedendo; sed sub limitationibus §. 2. adductis; ut solis Christianis, nisi sola perfectior noticia Juris N. ne tribuatur.*

(d) contra quartam.

§. 8. *QUARTA, ibid. Hypothesis mea (Orthodoxia de imagine Dei,) hominibus, ut talibus, non est nota: igitur absurdum est, Christianis dare peculiare principium ejus Juris, quod ipsis commune cum aliis etiam non Christianis esse debet. Sc. me Christianis dare peculiare*

culiare principium Juris N. quâ hoc ipsis secundum doctrinam pleniorẽ & accuratiorẽ proprium, non, quâ secundum notitiam insitam omnibus hominibus commune est. Confer superius §. 2.

§. 9. QUINTA, eod. §. pag. 91. *Meo principio si unice inniti velint Christiani, idem Jus apud alios non Christianos adversus se inutile, & inefficax facient.* R. concedendo, si unice. Ego verò nunquam Autor fui Christianis ad hoc faciendum. Agant foris cum gentilibus secundum principia practica congenita, domi verò inter se, juxta notitiam eorundem pleniorẽ; ibique sic principium commune, hinc proprium sequantur; usque dum illi, sitanta est speranda consensio, in hoc conspirent.

§. 10. SEXTA, *ibid. Status integritatis, qui inter duos homines, ad breve tempus fuit, breviterq; in S. Literis, nulla mentione Juris N. facta, descriptus est, non potest esse norma tam variarũ actionũ, qua in genere humano multiplicato certum regimen desiderant.* R. brevitate perfectione compensari; & ad hanc, non ad illam, in norma respici. Acus magnetis innumeras naves in diversis cursibus; horologium totam civitatem in variis functionibus dirigit. Tametsi verò vocem juris Nat. de homine Integre in S. Literis

(e) contra quintam.

(f) contra sextam.

Literis non legas; rem tamen imagine Dei, expressâ in homine, involvi nemo dubitat.

(g) con-
tra septi-
mam.

§. II. SEPTIMA, *ibid.* Integer homo non potest esse norma corrupti; quia ex divinis literis demonstrari non potest convenientia in institutis, negotiis, &c. &c. Me liberaliter cum dubitante acturum, ac concessurum esse diver- sitatem in non paucis institutis, negotiis &c. Solus enim homo lapsus habet servos, sus- cipit bellum &c. Illos tamen regere, hoc ge- rere debet ad analogiam societatum & actio- num statui integro propriarum, ut benignè, justè &c. agat. *Vide Compendii mei part. pri- mæ cap. 1. §. 59. seqq. & Secundam passim.*

2.) De-
fensio
Rationis
primæ &
primariæ.

§. 12. Hæc de thesi mea primaria. Adver- sus *rationem palmariam* excipit 1.) *pag. 91. in fine; assertionem banc: Jus N. est inter reli- quias imaginis divinæ; in sacris Literis toti- dem verbis non extare. &c. Quid tum? Nemo enim hoc, ne in fundamentalissimis quidem fidei articulis, requisiverit, nisi Arnoldus, Gonterius, aut Veronius, Jesuitæ in Gallia, aut qui cum his fecerit. Horum enim est metho- dus illa nova, requirentium, ut verbatim à no- bis omnia in S. codice ostendantur. Credo verò ego, mihi rem jam esse cum consangvi- neo fidei meæ. 2.) *pag. 92. Pari ratione dici posse v. g. Arithmeticam, Geometriam, Physicam & alias scientias esse reliquias imaginis. Nam Albertus utiq; n. 2. reliquias imaginis divi-**

divina etiam in principiis theoreticis consistere dicit. Nemo tamen ideò dixerit; Christianis puram Arithmetica &c. notitiam hauriendam esse è doctrina Orthodoxa de statu integritatis.

¶ largiendo, dari principia theoretica congenita, eaque esse è reliquiis imaginis divinæ; *vide part. 1, cap. 2. §. 4.* nego verò consequentiam in præsentī negotio à theoreticis ad practica & vicissim. Utraque quidem, cum sint nobis interna, exterius admittunt illustrationem & confirmationem. Sed in eo differunt, quòd theoretica sufficientissimè imò abundantissimè per sensuū testimonium declarentur. Quem in modum visu & tactu deprehendis, totum esse majus suâ parte &c. Hinc opus est, respicere ad hominem integrum, quomodo ille his principiis fuisset usus aut usus. Quid verò practicis cum sensibus? Quis ex his docere poterit, quomodo suum cuique tribuendum, nemo lædendus &c. Hinc si tutissimè rectissimeque procedere volumus, oportet nos ad eum oculos flectere, qui talem se exquisitissimè gerere potuit, solusque fuit homo integer. Etsi & alia exempla pro modulo suo in exemplaria abeunt, & à rectis ingenis cupidissimè inspicuntur; in quo tacitum instinctum ad investigandum exemplar nostrum consummatissimum latere, non temerè quis crediderit.

SECUN-
DÆ.

§. 13. SECUNDA: *cum omnes reliquæ imagi-
ginis divina in nobis non tantum sint corruptæ,
sed & à nobis corruptè tractentur, emendanda
ille sunt ad normam status integri. Excipit
§. 13. pag. 94. si in Arithmetica & c. absque
hoc subsidio certa dogmata dantur; E. etiam
in disciplina Juris N. R. 1) negando conse-
quentiam à scientiis ad nostram discipli-
nam Practicam; secundum dicta modo, §.
antecedente: 2.) distinguendo inter gradus
certitudinis in dogmatibus Practicis. In-
feriorem non invidemus Lumini Naturæ,
sibi relicto; superiorem verò ei ad ductum
Luminis Gratix pollicemur. Cur verò
objectionem, quam ipse sibi eod. §. pag. 93.
moyet, non nisi nudè negando removet?
Neg. est, inquit, quòd quis objiciat, præcepta
legis naturalis in S. scriptura contineri, aliarum
disciplinarum dogmata non item. Si hoc ni-
hil est, cur ipsemet §. 14. pag. 95. ubi, quæ à
Philosopho ope Rationis sciuntur, in divinis
litteris traduntur, ex ea conspiratione tradita
Philosophica mirè illustrari certum esse dicit?*

TER-
TIÆ.

§. 14. TERTIA; *Quia Grotius ex erronea by-
pothesi de statu integritatis L. II. c. 1. §. 2. Jus N.
corripit, nos ex hypothesi orthodoxa id
emendare debemus. Excipit §. 14. pag. 94.
per inversionem; solò hoc exemplo appa-
rere, quantis disputationum verticibus Jus N.
per methodum meam implicandum sit. R.*

disti-

distinguendo inter usum ejus & abusum. Tollatur hic & maneat ille. *Accedit, Grotium* hæc de statu integritatis emblemata à *Socinianis* mutuatum esse; quod jam olim è nostris observavit *Dorscheum, Theolog. Zabbar. parte 1. cap. 8. §. 148.* Varius enim per omnem vitam fuit in negotio religionis, adeò ut cum Socinum impugnaverit prius ipse, pessime sentientem de satisfactione Christi, post Crellio patrocinitum Socini in se recipienti gratias per epistolam egerit; quæ extat *Tomo IV. Oper. Crellii pag. 232.* Quantillus autem est Socinianorum numerus, si conferantur cum Orthodoxis, cum Pontificiis & Calvinianis? quos in doctrina de parte morali imaginis divinæ consentire certum est; juxta observationem meam in præfat. *part. 1. Compend. p. 17.*

§. 15. Hæc de probationibus meis. Tandem etiam insurgit adversus modum tractandi, quem in tradenda distincta Juris N. Notitia adhibendum esse dixeram.

§. 16. Præmiseram hic aliqua de privilegio Christianæ Philosophiæ, quòd præ gentili aut in se spectata, multacognoscat ex Theologo de rebus ad se spectantibus, antequam judicium de iis ferat ipsa; adjectis etiam exemplis, quæ è Logica & Physica Christianorum desumeram. Nihil horum ad prædicatum *Pufendorffi; pag. 95. Nam Philosopho,*

§.) Defensio
modi
tractandi:
(*) in
genere.

ut sit Christianus aut Gentilis, orthodoxus aut Heterodoxus, æquè accidit, atq; eidem accidit, ut sit Germanus, aut Gallus, aut Anglus; aut uti Musico contingit barbato aut imberbi esse. Nec idè tamen vera Philosophia magis Religione aut nativitate, quàm Musica barbitio distingitur. &c. distinguendo inter baculum & angulum. Plura non opus est adjicere. Qui enim tritici illius in sermone Logicorum proverbii de falsis consequentiis recordatur, non potest non diversitatem inter Christianismum & barbitium &c. h. l. observare. Verum quidem est, hæc omnia, tanquam accidentia Philosophi, de essentia Philosophiæ non esse. Solus tamen ex his omnibus Christianismus ad *τὸ εἶναι* sive benè esse ejus, multum confert. Tam clarum atque certum hoc est, ut ipse *Pufendorffius tradita Philosophica ex conspiratione cum sacris Literis mirè illustrari, fateatur, pag. 95.* Sed quam lucem illis à barbitio, etiam si hircus in Platonem converteretur, promittere poterit? Hæc verò una tantum est perfectio Philosophiæ Christianæ, quæ intensiva dici potest. Altera est extensiva, pendens à notitia eorum, quæ, non diffidente *Pufendorffio, ibid.* Philosopho non Christianus ignorat. Hæc enim Philosophus Christiano in foro divino semper credit tanquam theses aut assertiones Spiritus S. & in humano non nunquam convertit in hypotheses certissimarum sententiarum.

Quis miretur? Quod si enim *Philosophia* hodie, postquam ex historica & probabili relatione eorum, qui in Indiis aut alibi non pauca veteribus ignota observarunt, quam plurima potest substernere speculationibus suis, in dies magis magisque perficitur; quis dubitet de longè majori lucro ex revelatione, quæ est relatio divina & infallibilis? Nec obstat; quòd in quædam hujusmodi præsupposita, notante *ibid. Pufendorffio*, non omnes Christiani conspirent. Hic enim dissensus tantum est facti, pertinetque ad abusum revelationis, non ad usum. Imò tantum est circa aliqua; adeoque particularis, non universalis. Commodè id ostendi potest in duobus illis exemplis, quæ ego adduxeram, & à *Pufendorffio pag. 96.* impugnantur. De aquis enim supra cœlestibus, quas secundo loco posueram, aliqui quidam dubitant; sed de unione personali duarum naturarum in Christo, quod est primum exemplum meum, nemo Christianorum ambigit. Fit autem hoc præsuppositum Christianæ Logicæ in doctrina de propositionibus personalibus; non, ac si in earum materialem quas veritatem debeat inquirere, ceu perperam verba mea exponit *Pufendorffius*; sed ut præsuppositâ hâc veritate (credit enim Theologo aut potius Deo,) inquireat in formale, referatque eam, hujus NB. respectu, ad inusitatas, non ad proprias aut figuratas. Nullò enim, modò

in usitate vocantur, quia ratio humana capere nequit connexionem subjecti & prædicati, ceu Pufendorffius putat ibid. sed quod nec in quid nec in quale prædicetur homo de Deo & Deus de homine; adeoque hâc via novam speciem propositionis novamq; ejus formam Logica Christiana inveniat. Nec mirum, inquit Fonseca in L. V. Metaph. Aristot. cap. 8. qu. 7. sect. 6. quod nova species mundo advenierint cum novo esse substantiali, quod Verbum divinum pro mundi salute suscepit, quod nec auditum Ethnicis Philosophis erat nec cogitatum. Adeo ut longè alia sit ratio harum propositionum & illarû, quas objicit mihi ibid. Pufendorffius: Rhabarbarum habet vim purgandi: sanguis moveatur in circulum. Hæ enim & innumeræ aliæ pertinent quidem ad Logicam utentem sive Logicæ usum (h. l. in Medicina,) sed non augent Logicam docentem, sive doctrinas Logicas; quia ratione formalis sunt usitatissimæ. Nec minùs in Christiana Physica hujusmodi præsupposita universalia inveniuntur, v.g. de concreta olim singulis corporibus materia; quâ hypothesis innixa Christiana Philosophia securissimè impugnare potest communem & pestilentissimum gentiliû Philosophorum errorem de materia Deo coæva; item de creato olim mari; quò præsupposito Physicus Christianus tutissimè ab Aristotele, tribuente Mari, ex ignoratione creationis, naturam meteoricam; &c.

§. 17. His præmissis, dixeram i.) intelligi posse modum, quo abstrahendum sit à revelatione statûs integrî in doctrina de Jure N. Illum nimirum à Christiano Philosopho exactè cognoscendum, cognitum autem non proponendum, sed tantum præsupponendû esse, ut in iis, quæ sui fori sunt, procedat rectius aut tutius. *Exceptio Prima: Ejusmodi modum abstrahendi hæc tunc in Philosophia inauditum fuisse; §. 15. p. 97. Et nos termino abstractionis usos esse per συγκατάβασιν quamdam cum Adversario, propriumq; sensum, quem perperam ille adhibuerat, benignè mutasse in improprium, ut abstractionem à statu integritatis, unâ cum ipso, suo modo admitterem. Nimirum habui tum, ceu factus sum supra in præfatione, ante oculos præloquium ejus, quod ad Lectorem instituit, ante Libb. de officio hominis & civis juxta L. N. in quæ abstractio utramq; paginam facit. Si quæ, inquit, in disciplina Juris N. præsupponantur ex eo, quod per rationem investigari potest, illa propterea à iis, quæ Sacra litera super eadem re liquidius tradunt, nequaquam opponuntur, sed tantum ABSTRAHENDO concipiuntur. MOX; in disciplina Juris N. ABSTRAHENDO ab illa cognitione, quæ ex S. Scriptura hauritur formatur conditio primi hominis. item: apparet, quod Jus N. nequaquam dogmatibus vera Theologia repugnet; sed tantum à quibusdam ejus dogmatibus, quæ per solam rationem inve-*

(B)
in specie

figari nequeunt abstrahat. Videns itaq; ego, hujusmodi *abstractionem*, propriè scilicet talem hîc locum invenire non posse, vocem à *pusendorffio* adhibitam retinui quidem, sed subtili descriptione, quæ significationem propriam in impropiam manifestè converteret: haud aliter ac Spiritus S. re inquit Magistratibus titulum *Deorum*, sed qui morituri sint sicut homines, *Psalm. LXXXII. 6.* Est enim in hujusmodi locutionibus tacita quædam epanorthosis, ad eò, ut eâ involvatur sensus non dissimilis ei, quò in aperta *Cicero Philipp. III. 3. Patrimonium*, inquit, *suum effudit: quanquam non sumus usi eo verbo, quò decuit: non enim effudit, sed in salute Reip. collocavit.* *Exceptio Secunda; ead. §. pag. 98. Philosopho Christiano doctrinam de statu integritatis cognoscendam tantum esse, ut articulos fidei sua plenè teneat, non, ut philosophetur: sicut Medicus Christianus nosse quidem debet, mortem, & quicquid morborum homines infestat, stipendium peccati esse, adeoq; à statu integritatis abuisse, sed ut tamen hanc notitiam in nulla parte Medicinæ præsupponat.* R. negando paritatem, Medicina enim occupata est in obtinendo bono naturali; disciplina Juris N. in morali. Tametsi verò utrumq; fuit penes hominem integrum in gradu excellentissimo; recuperatio tamen eorum hodiè diversissimæ est rationis. Morale enim, tanquam morale & arbitrarium, in libera consistit imitatione; naturale

curale nō item. Intueatur homo corruptus
 hominē integrum, piē, justē, tranquillē per-
 agentē omnia; nā ille statim videbit, quomo-
 do se huic in actionibꝫ suis conformare eocꝫ
 ipso præceptis juris N. satisfacere debeat ac
 possit. Utinam eōdem modo puerperæ & ob-
 stetrices, respicientes ad Evam in statu inte-
 gritatis, dolores in pariendo; agricolæ, me-
 mores Adami, ante lapsum, sudorem & labo-
 rem in agro colendo, minuere possent! Quod
 si verò media aut remedia adhuc aliqua lo-
 cum hīc inveniunt, illa non ab imitatione,
 sed inventione dependent; haud aliter ac
 Medicus necesse habet vires herbarū totius-
 que Naturæ excutere, ut morbis utcunq; va-
 leat mederi. *Textia, pag. 99. manifestū esse, hōe
 nova abstrahendi modo disciplinā Juris N. Theo-
 logorum controversiis implicari, & velut tri-
 butariam harum imperio subjici. R. negando
 utrumq; prius; quia ea, quæ h. l. de parte mo-
 rali imaginis divinæ præsupponuntur, apud
 Theologos præcipuarum Religionum Chri-
 stianarū extra dubitationis alcā sunt posita;
 videbujus c. §. 14. pasterius; quia gloria obse-
 quii, quæ, in talibus, Philosophiæ Christianæ;
 prægentili relicta est, non pro onere sed ho-
 nore, non pro damno sed lucro habenda est;
 quem in modum Logicam & Physicam Chri-
 stianam à Theologia locupletari, adeocꝫ nō
 tributariā, sed beneficiariam ejus esse, ostens-
 di buj c. §. 16. *Quarta ib. hāc viā nihil aliud,**

quam Theologiam moralem produci; cui quidem status integritatis necessario presupponendus. & negando. Theologia enim moralis verbo revelato utitur tanquam principio domestico; disciplina Juris N. tanquam alieno. Illa desumit ex eo theses; hæc hypotheses tantum suas. Erat autem hæc confusio non mihi, quod facit Pufendorffius passim, sed Scholasticis imputanda, qui moralia nonnulla, fidei propria, Juri Naturali imputant; v. g. confessionem peccatorum; apud Dominic. Soto, in 4. sentent. distinct. 18. quest. 1. artic. 2. Sed quid illi ad me? Quinta ibid. pag. 99. Est autem planè absurdum, disciplinam magis universalem hypothesis disciplinæ minus abstractæ superstruere. Atque inde pag. 100. ἀναίδεον est, disciplinam quæ de officiis hominis ut talis tradit, hypothesis, quæ de officiis Christiani ut talis agit, superstruere. & distinguendo inter duplicem subordinationem. Altera fit κατὰ τὸ εἶναι, secundum esse; altera κατὰ τὸ εἶναι εἶναι secundum bene esse. Illa, subordinatur Musica Arithmeticæ, Geographia Geometriæ &c. tanquam particularis universali; hæc, Philosophia Christiana in non paucis doctrinis Theologiæ revelatæ tanquam inferior superiori. Clarum hoc est, exemplò Theologiæ naturalis, cujus Adversarius ipse ibid. mentionem facit. Quamquam enim hæc ordine & naturâ prior est Theologiâ revelatâ, & hæc illam; non illa.

hanc

hanc; scilicet secundum ordinem temporis in ordinaria cognitione, *presupponit*; Theologia tamen naturalis Christiana quoad bene esse subordinatur omninè Theologiæ revelatæ tanquam inferior superiori, non tantum ratione finis (quod concedit *Pufendorfius d. 1.*) sed & quoad perfectiorem objecti sui notitiam in suo foro. Audiens enim ex Theologia Revelata, v. g. *Angelos non esse effluvia sed creaturas Dei*; longè rectius tutiusque Theologiã naturali gentili aut in se spectatã de iis philosophatur. Uttaecam innumerata alia. Idem privilegium est Disciplinæ Juris N. apud nos Christianos, dignum omninò, quod ex merito amemus maximiq; æstimemus.

§. 18. Statueram 2.) hominem in disciplina Juris N. concipiendum esse non alium, quàm sub initium fuit; ut integrum & ad imaginem Dei creatum. Ratio; quia homini Jus N. non aliter inest, quàm prout reliquias imaginis divinæ ex statu integritatis in nos traductas possidet. *Object. prima, §. 16. pag. 102. Hanc rationem non tantum in Jus N. quadrare, sed & in quasvis alias scientias rationi superstructas, Arithmeticam, Geometricam &c. R. Cramdem bis coctam apponi; quam respuimo supra §. 12. & 13. quos vide. Secunda; ibid. Theologi esse, considerare humanã conditionẽ, prout olim fuerit; Philosophi, prout hodie se habet. Illum de homine agere; quatenus*

de amissa imagine Divina rationes reddere debet: hunc; quatenus quod reliquum invenit ex ea, conservare ac augere potest, Utrobique hominem corruptum esse similem prodigo, sed ibi, prout examen apud judicem metuit, adeoque exactam sortis notitiam habere debet: hic, prout in conservationem residui incumbit, nesciens aut negligens, unde id acceperit, aut quantum sub initium fuerit. R. Distinguendo inter bonum fortunæ & morale. De illo concedo ex toto, quod absque notitia aut recordatione facultatum olim possessarum, modò prudens adhibeatur industria, plenissime recuperari possit: de hoc ex parte tantum; quia perfecta ejus recuperatio in homine corrupto consistit in imitatione perfecti hominis sive integri; ceu jam deduxi *supra* §. 17. Tametsi itaque philosophus Christianus non agit nec agere debet de imagine divina, prout in foro divino de ejus jactura ab homine corrupto reddendæ sunt rationes; præsupponere tamen eam potest ac debet tanquam normam certissimam, cui actiones nostræ secundum reliquias ipsius sint conformandæ; adeò ut in hac consideratione Philosophicâ, imago Dei se habeat idealiter; in Theologica actualiter, etiam secundum culpam commissam, pœnamq; infecutam.

§. 19. Unde vel sole meridiano clariùs patet

tet, nasci ex hoc tractandi modo orthodoxam doctrinam Juris Naturalis, quam cum brevibus nos complexi simus, *Compendium Orthodoxum* vocavimus: *Nec parturit 1.) hoc innumera alia; qua Syncretista, ipsiq; haeretici, imo infideles & Ethnici in lucem sint edituri; quod est vaticinium Pufendorffii, §. II. p. 88.* Convenit enim nobis cum praecipuis Christianorum factionibus super parte morali imaginis divinae; statuentibus illis unam nobiscum, hominem integrum fuisse virtutibus examissim imbutum; quod jam aliquoties observavi. Longè gravius certiusq; imminet periculum non tam Reipublicae literariae quam toti humano generi ex hypothese Pufendorffii, si socialitas habeatur pro fundamento Juris N. Huic enim alii Machiavellisticum, alii Monarchomachicum, alii Statistae aliud, imò fortè aliqui monstruosum pro monstruosis Reip. formis conformabunt. Ex eadem ratione Mahummedani & Gentiles in utraque India, si hypothesein ipsius, quae videtur spes ejus esse, aliquando assumant, Jus Naturale vetabunt ab omnibus disci; Vide supra *praefation.* tantum abest, ut incrementa inde sibi nobilissima haec disciplina possit promittere. Mihi verò barbaros illos non opus habuisset objicere, quia tam ambitiosam spem de opusculo meo non foreo. *Nec a.) transibit hoc exemplum.*

Corollarium de titulo Opusculi Mei, qui est: Compendium orthodoxum Juris N.

ad alias disciplinas, ut mox quoque habituri
 simus Arithmeticam, Geometriam reliquasq;
 Orthodoxas; ex prædicatione Cenforis pag.
 88. & 89. Homo enim integer non potest æ-
 què norma numerorum, figurarum &c. ac
 actionum Juri Naturali conformandarum
 esse; secundum dicta *superius* §. 12. Etsi non
 malè faciunt quoq;, qui disciplinas reliquas
 adversus heterodoxias muniunt; quos in-
 ter *Autor Metaphysica divina*, inter Nostros,
 immortales gratias meretur. Quid verò *La-
 tinitas Ciceronis & Martialis Pœsis ad Ortho-
 doxiam aut heterodoxiam*; pag. 89. ? Sed his
 opus erat ad pungendum *Winstrupium*, Sca-
 niz Episcopum; scilicet, ut clarè constaret,
 ad Jus N. non requiri à *Pufendorffo* Ortho-
 doxiam, à qua charitas proximi & reveren-
 tia Superiorum exigitur.

CAPUT SECUNDUM DE RELIQUIS ASSERTIONI- BUS MEIS.

§. 1.

Dostquam vindicavi ea, quæ The-
 sin mea primariam constituunt,
 probant & sequuntur; jam earum
 quoque assertionum, quæ secun-
 dariæ dici possunt, patrocinium
 suscipiam.

§. 2. PRIMA;

§. 2. PRIMA: Inter præcepta Juris N. non pauca statui corrupto sunt propria, ita nimis, ut hunc quidem solum pro objecto, integrum autem pro principio habeant. Hanc distinctionem 1.) *credit Pufendorffius §. 17. p. 104. Juvenes imperitos magno persecutos applausu, utpote quibus illa subtilitates quam maximè solent esse admirationi, quæ obscuritate suâ rebus in se perspicuis maximas tenebras offundunt.* Sed ubinam captiosa & obscura hæc subtilitas? Num in principio? Num in objecto? Absit, ut tam imperitos habeamus Auditores in Academiis, qui ignorent terminos vel iis notissimos, qui edita hæc Musarum templa nondum à limine salutarunt. Tamen si verò, quod 2.) *ibid.* monet Censor, eandem rem paulò post popularibus verbis propono, juvat tamen nervosè per terminos memoriæ mandare ea, quæ prolixius vulgari loquendi modo exponuntur. Quod artificium *Pufendorffius* ipse alibi adhibere studuit; tantum abest, ut in me illud culpare debuerit; nisi voluisset Rationem Status sui sequi, ejusq; arcanum non vulgare h. l. prodere; de quo supra, *in præfatione.* Tandem verò à vocibus ad rem ipsam progreditur, & quasi cornuto syllogismo me petere vellet, arguit *ibid.* 3.) *aut ista axiomata homini in statu integro actu inbasisse, aut demum post lapsum in animis hominum enasci cepisse.* Sed

Assertio-
num Se-
cundaria-
rum Pri-
ma.

que

DE RELIQUIS ASSERTIONIBUS MEIS.

quæ maximè in hujusmodi argumentationibus addenda & attendenda est, probatio deest. Illud enim quod subjicit : *utramvis asserere velis, rem non exiguis implicatam tenebris deprehendes;* nuda est accusatio, quæ non sufficit. Nec mirum est, ei, qui culpâ suâ caligat in sole, lucem pro tenebris haberi. Clarum enim atque certum est, axiomata ista *partim* homini in statu integro actu inhæsisse, & in nos unâ cum reliquis principiis congenitis propagata esse; *partim* apud Christianos ex cognitione staty integri purissimè resultare. *Prioris* generis est vulgatum illud : Superiori est parendum; quod cum hominem integrum obligaverit Deo, aut etiam Magistratui justo, qui solus tùm existere potuisset; corruptum subjicit, in Tyrannide, injusto; in herili societate Domino &c. *Posterioris* sunt ea, quæ tenebras *Pufendorffio* *b. l.* offuderunt : quibus modis hominum egestati succurrendû, quâ ratione in defunctorum bona succedendum, quæ tutoribus adversus pupillos obligatio &c. De his enim, quoad equitatem naturalem, clarissimè constat Christiano, oculos reflectenti ad hominem integrum, suamque inde normam mutuò petenti. Alumen enim si observes per liberalissimâ rerû suarû

communicationem fuisse beneficentissimum; non potes non sentire, Te hodiè ad imitationem obligatum esse eò magis, quò durius est telum, quod proximum tuum ferit, necessitas & indigentia. Hæreditates, actiones tutorum, sententias judicum, pœnas, bella, fœdera innumeraq; alia rectè se habere debere, intelligimus, quando audimus ea, quæ statui corrupto propria sunt, hodiè nisi ad Analogiam statûs integri, fieri non posse, nisi in Jus N. impingere velis: quam obligationem clarissimis Axiomatibus expressi *Compend. part. 1. cap. 1. §. 59. seqq.* & exemplis in parte 2. aptavi passim. Quibus observatis evanescit apparens contradictio, quam mihi imputat *Pufendorffius pag. 105. vide infra cap. 3. §. 3.*

§. 3. SECUNDA: Vis obligativa statûs integri ad Jus N. refertur hodiè in multis normaliter tantùm. *Exceptio prima §. 18. pag. 106. Hoc citrà idoneam probationem & inexplè dicitur. Perinde ac si quis dicere velit, regulas curandi morbos per extensionem quandam ex diætâ sani hominis provenisse, aut diætâ febriticantis ad diætâ sani hominis normaliter referri. Item §. 21. pag. 111. ut ista normaliter in statu integro contineantur, non magis accuratè dici arbitramur, quàm si quis regulas curandi morbos normaliter referri ad regulas diætâ,*

SECUNDA.

diata, quæ in sanum & robustum hominem cadit, asserere velit. R. negando consequentiam à disciplina Juris N. ad Medicinam, & viceversa. Illa medetur morbis Ethicis, hæc Phisicis. Illa bonum morale, hæc naturale studet recuperare; quorum illud imitatione tantum, hoc inventione omninò opus habet. Quod si verò daretur Æsculapius, qui è doctrina orthodoxa de statu integro, in quo solo corpus humanum nulla ex parte corruptum invenit ac intuetur, vel unicum ex arbore vitæ surculum aut folium ingeniosissimâ speculatione sanum facere posset, nã ille esset *ἰατρός πολλῶν ἀνίαξιος ἄλλων.* Sed vix ægrotis, qui nisi ab hujusmodi Medico nolint sanari! Confer *suprà, cap. 1. §. 17. Secunda. ib.* Longè petatum esse illud normaliter, ut tantum adtuendam utcunque tbesin id sit inventum, non quod reverà aliquid inde proficere hæc disciplina possit. R. si accusare sufficit, quis erit innocens? Quò tritò *Tertia etiam exceptio ibid.* iterumq; *pag. 106.* de obscuritate & insufficientia Regularum mearum, justissimè rejicitur. Deducendum enim id erat; alias *citra idoneam probationem* (quæ sunt verba *Pufendorffii p. 106.*) & ineptè dicitur.

Tertia.

§. 4. TERTIA: Jus N. vel maximè vim suam & efficacitatem exerit in actiones hominis interiores. Ubi 1.) frustra *pag. 107. §. 19.*

me

me ablegat ad ea loca *Operis sui de J. N. & G.* quibus ad actionem moraliter bonam requirit internam bonitatem, pendente à fine; hujus enim certissimi vulgatissimiq; requisiti ignorantem aut negationem, nusquam ipsi imputavi. 2.) Excipit *ibid.* Jus N. ex sententia sua non omni, sed magna ex parte tantum ad actiones hominis exteriores referri, adeoq; ab eodem etiam interiores animi motus non planè insuper haberi. B. Verè sic fiet calceus. Centrum enim, ad quod omnia Juris N. præcepta collineant, est honestas, verè talis. Hujus subjectum primum est motus interior, è quo rectè se habente derivatur illa in actiones exteriores. Hinc illum magnà, quid? maxima aut præcipua ex parte Jus N. dirigit. Adeò ut sic constet tantum, quàm graviter nò in mensura aberret *Pufendorffius*, tribuens Juri N. hoc loco minus quàm par est; sed & 2.) quomodo à nobis limites inter Theologiam moralem & Jus N. nullo modo moveantur. Doceat illa sola, in foro scilicet divino, quomodo actiones nostræ respectam habeant ad Deum, ejusq; voluntati (revelate) congruant vel non congruant, & quæ remedia sint propitiando Deo ad expiandas, quæ cæcariè committuntur, à lege, aberrationes; Quibus verbis Theologiæ moralis officium d. i. describit *Pufendorffius*: nihilominus Jus N. coram tribunali conscientiæ exiget à no-

bis per præcepta sua rectitudinem in omnibus actionibus nostris adhibendam. Ad hoc plenius intelligendum facit discrimen inter duo fora externa, & unum internum, quibus actiones nostras approbare tenemur. Externorum *alterum* est divinum, *alterum* humanum. Internum est conscientia in unoquoque homine; quo titulo *H. Grotio* passim dicitur in *libb. de J. B. & P.* Similiter distinguendum est inter legem naturalem, & positivam atque humanam. Hæ omnes in omnibus toris obligant, sed diversimodè. Humana quidem non egreditur forum humanum, nisi obliquè, quatenus naturalibus & divinis positivis nititur. Hæ verò ejusdem ubique ponderis sunt de jure, ita tamen, ut cum positiva divina obliget demum, postquam est promulgata, naturalis lex, *que non scripta sed nata est, ad quam non docti sed facti, non instituti sed imbuti sumus* (*Cic. in orat. pro Mil.*) statim in foro interno vim exerat suam in omnibus omnino hominibus, indeque vel maximè rectitudinem motuum interiorum requirat. Sed huc respicere neglexit *Pufendorffius*, seductus à socialitate, quæ in foro humano invenitur, & in exterioribus acquiescit. Vid. *suprà, præfation.*

QUARTA

§. 5. QUARTA: Nonnulla præcepta Juris N. negativa etiam in statu integritatis suum inve-

invenirent, & multò magis si fuisset continuatus, habitura fuissent locum. Homo enim integer etsi vires haberet semperque habiturus fuisset sufficientes ad implendam legem, exercitium tamen earum in libertate ejus erat positum, ut posset uti perinde iis ac abuti. Quæ hîc (1.) excipit *Pufendorfius* proveniunt ex ignoratione Elenchi. Cùm enim per cavillum (de quo *in cap. 3. §. 5.*) voculam *perinde* acceperit de omnimoda æqualitate, ac si ego statuerim, *hominem integrum in equilibrio ad bonum & malum fuisse constitutum, ut non magis in bonum quàm malum propenderit*; opponit mihi hominem regeneratum §. 20. pag. 209. quò sanè homo integer multo fuisset rectior & ad exercitium virtutis pronior instructiorq;.

Κρησθιστοβουλος. Mihi enim, cui imago Dei utroque implet oculos in toto hoc argumento, ne per quietem quidem in mentem venit hujusmodi æquilibrium, statuenti saltem loquentiq; cum *Augustino de civit. Dei L. ult. cap. ult. Liberum Arbitrium, quod homini datum est, quando primùm creatus est relictus, potuisse non peccare, sed potuisse & peccare*; etsi ad illud longè magis quàm ad hoc fuerit dispositum. Clara sunt omnia, tùm ex libertate contradictionis & contrarietatis in genere, ad quas non requiritur æqua in utrumque propensio, tùm ex verbis meis

in specie, quæ proximè subjeceram: *Non e-
rat is, inquit, homo integer, qui non posset
peccare, sed qui posset non peccare. Quo ipsa
inter dignitates imaginis divina differabat hæc
ab immortalitate, impassibilitate, ac tranquil-
litate conscientia, quæ sic homini integro in-
erant, ut iis pro arbitrio suo (immediatè) ab-
uti non posset. (2.)* Putat me pag. 110. præcepta
negativa Juris N. in statu integritatis perperam
probasse per legem divinam positivam: *de li-
gno ne comedas. At verò argumentatus ego
sum non ab exemplo, sed à comparatis hõc
sensu: in statu integritatis obtinuit lex po-
sitiva negativa: E. idem Status præceptis Ju-
ris N. vetantibus non fuit destitutus. Hoc
cum clarissimum sit è contextu, in quo præ-
cepto illi divino positivo manifestè oppono
præcepta naturalia vetantia; clariùs tamen
id ipsum expressi part. 1. compend. §. 46. (qui
in MSto est §. 25. hic à Pufendorffio impu-
gnatus) not. 999. in qua signatis verbis hanc
legem voco divinam positivam, pag. 49. Con-
sequentiã verò ipsa talò nititur firmissimò.
*Sicut enim Protoplasti per esum ligni vetiti
statum integritatis amiserunt: ita eundem per
quòdcunq; mortale delictum, contra Jus N.
commissum perdidissent; Dominic. Soto in
4. sent. dist. 40. quest. un. artic. 3. ideoque
non minùs ab his peccatis quàm ab illo
præceptis negativis fuerunt abstrahendi.**

Quæ

Quæ sententia conformis est communi Nostratum placito, statuentium, Jus N. in Decalogo, maximam omninò partem, per præcepta negativa, esse repetitum; et si Pufendorffius hæc quoque diversum sentiat, & plerumq; præcepta Decalogi materialiter tantum ad Jus N. referat L. VIII. de J. N. & G. cap. 1. §. 4.

§. 6. QUINTA: Nonnulla præcepta Juris N. in ipso statu integritatis ad plura objecta fuisse extendenda, probat matrimonium inter fratrem & sororem, quod in illo æquè ac in corrupto sub initium fuisset licitum, post, multiplicatis hominibus, prohibendum. *Exceptio §. 21. pag. 111. Prohibitionem talis matrimonii non esse legis naturalis sed positivæ.* R. distinguendo 1.) inter hujus legis sanctionem & repetitionem; & 2.) inter Jus N. primævum & secundarium. Nimirum lex hæc repetita quidem est à Deo *Levit. xviii. 9.* aliisque Legislatoribus; sed non lata, cum ad Jus N. secundarium pertineat. Vide *Zieglerum in Grot. Lib. 1. cap. 1. §. 10. pag. 53.* Confer *Compend. mei part. 2. cap. 10. §. 14. pag. 176.* Illis enim omnibus causis, quæ apud

Quinta.

Pufendorffium pag. 112. prohibitionem istam dicuntur peperisse, præferenda est communio sanguinis, proximi in linea collateralis gradûs, cujus rationem, quàm primam fieri potuit, Natura habere jusfit; quod & homines integri, ex eadem causa, in hoc casu fecissent.

§.7. Tandem aggreditur etiam Regulas ipsas, quas ex hypothesi mea deduxeram, easq; *accusat* 1.) *multitudinis & anxietatis* §. 22. *pag. 112.* sed absque probatione. De anxietate quid somniat? Cùm eas sponte venisse mihi, verba non minùs ac res ipsæ testentur. Numerum autem earum, post quatuor generales, æquavi circumstantiis moralibus; quæ & ipsæ in hoc negotio multum habent in recessu. Satius itaq; fuit, his tanquam fundamento immoto & ab omnibus admisso annumerare quasi regulas distinctissimas, quàm unâ non tam comprehendere quàm confundere omnia. Ea sanè, de qua gloriatur *Pufendorffius ibid.* nullaque est alia, quam quæ totum Jus N. ad socialitatem refert, reverà est regula Lesbia, quâ præposterè illud huic commensuratur.

2.) *Negat ibid. has regulas meas esse partem Theologiae Orthodoxæ circa statum integritatis, sed à me excogitatas fuisse ex collatione præceptorû Juris N. quæ in statû corruptum cadunt, cum statu integro.* R. concedendo.

Non

Non enim debent hæ regulæ esse pars Theologie Orthodoxæ, sed ejus tantùm thesibus tanquam hypothefibus inniti, quando statum corruptum cum integro, tanquam normatum cum norma sua, compono. Tandem *his regulis* 3.) pag. 113. eripit officium & usum verarum regularum, *cùm illum, qui iis nisi velit, aliunde Juris N. disciplinam didicisse oporteat.* &c. Distinguendo inter notitiam confusam & distinctam. Illam cùm afferat forte aliunde, hanc efferet ex genuino harum regularum usu certissimè. Sed quid opus est defensione earum, cùm Censor, jam aggressurus eas, campum deserat, taciteque robur illarum agnoscat atque fateatur?

Nullum cum victis certamen. Et æthere casus.

CAPUT TERTIUM
DE IIS, QUÆ PASSIM IMPUTANTUR MIHI à CENSORE.

§. I.

Æc duplicis sunt generis. Alia enim in intentione, alia in disputatione vitia videor ipsi commisisse. Illa sufficienter jam declinavi in *præfatione*; hæc verò breviter jam discutiemus.

C 5

§. 2.

Eorum,
 que inter
 disputan-
 dum cō-
 misisse
 dicor, vi-
 ciorum :
 Primum.

§. 2. PRIMUM ex his est crimen falsi, quod mihi tribuit §. 16. pag. 101. Dixeram nimirum, hominem hōc locō non alium, quàm sub initium fuit, concipiendum esse, non ut terræ filium, non ut casu in illum projectum &c. Hæc cum in se dicta putet *Pufendorffius*, exclamat *d. l. de sue affinxit mihi Albertus hoc vocabulum (casu;)* Nam id quidem *d. l. in meo libro non extat; sed dico ut- cunq̄ seu undecunq̄ projectum.* Et nullo indicio constare, me, cum hæc scriberem, ad solum *Pufendorffium* respexisse. Sed Ius pus ante clamorem festinat. Quod si verò attendisset ad ea vocabula, que proximè præmisi, rejiciendo speculationem *de homine, qui sit orbis indigena, (ἀὐτόχθων) aut terra filius*, mihi potissimum ante oculos fuisse Epicureos, conjecturâ assecutus fuisset. Hi enim hominem ex uteris terræ nescio quibus editum somniantes, in hōc primævo statu longè miserrimò Jus, tanquam Hobbesii aliorumq̄e *Prodromi*, ex utilitate & necessitate derivabant: quemadmodum & horum erat dictio: *hominem nudum & inermem, tanquam ex naufragio (adeoque casu) in hujus vite miseras projici & expelli;* apud *Lactant. L. de opificio Dei cap. 3.* Audiatur verò *Pufendorffius* disertissimi hujus Doctoris sententiam adversus eos, quibus cum loquitur, mutata saltem voce, *casu*, in agnatas particulas, *ut cunq̄, vel undecunq̄:*

Qua, inquit, cum dicunt, vehementer sapere creduntur, Propterea quod unusquisque, inconsiderate sua conditioni ingratum est. Ego vero illos nunquam magis desipere contendo, quam cum hac loquuntur. Considerans enim conditionem rerum, intelligo nihil fieri aliter debuisse, quam factum est; ut non dicam, potuisse; quia Deus potest omnia; sed necesse est, quod illa providentissima Majestas id effecerit, NB. quod erat melius & rectius.

§. 3. SECUNDUM est contradictio, sed apparens; pag. 105. §. 17. in fine: *Vix satis sibi constat Albertus. Nam nuper diximus, talia axiomata (Juris N. quæ statui corrupto propria sint,) nobis post lapsum cognosci, quæ nunc apud Christianos ex cognitione status integri resultare pronuntiat. R. enim, oppositionem hanc non de eodem subiecto, ideoque reverà nullam esse. In prima nimirum propositione præcepta illa, quæ in statu integritatis expressa fuere formaliter, & ad plura hodiè objecta normaliter extensa sunt (v. g. superiori parendum, esse &c.) dicuntur nobis cognosci; in secunda de iis, quæ in solo statu corrupto extant formaliter, & ab integro normaliter tantùm dependēt, affirmatur, quòd apud Christianos ex cognitione status integri resultent; qualia sūt illa omnia, quæ in parte 1. compendii mei, c. 1. §. 56. seqq. leguntur, v. g. quicquid ex hypothesi status corrupti, urgente tempore aut loco, necessarium faciendū est, illud juxta Analogiam status*

Secundū

integri Orthodoxè expositi Jus N. nos facere jubet. Et: quicquid in hujusmodi casu juxta Analogiam statûs integri Orthodoxè expositi fieri nequit, id vetat Jus N. quæ duo agmen claudunt d. l. §. 66. Confer supra, cap. 2. §. 2.

Tertium.

§. 4. TERTIUM debet esse ἀνευρολογία quædam, quâ inhonestum eò ipso, quò præcipitur honestum, actu, obliquè prohiberi dixerim, cum latius fuerit, *implicitè* dixisse; §. 20. pag. 109. R. 1.) in impresso exemplari *Compend. part. 1. cap. 1. §. 43.* desideratam extare voculam, *implicitè*, et in MSto, quod ante oculos habuit Censor, fortè legatur, *obliquè*. 2.) Hujus etiam vocis, si vel absque errore calami ex ore meo à scribente fuisset excepta, me nondum pœniteret: quia ab inhonesto obliquè omninò avocor, eò ipso, quò ad honestum directè per præceptum affirmativum deducor & impellor.

Quartū.

§. 5. QUARTUM videtur ipsi *ibid. heterodoxia* aut proximus ad eam gradus esse, cum hominem integrum in æquilibrio ad bonum & malum constituerim, asserendo illum viribus suis ad legem implendam uti perinde ac abuti potuisse. Hinc monitum ejus pag. 110. *Caveat Albertus, ne dum circa me atradita nodum in scirpo quarit, ipse facdo se errore induat, ac statum integritatis nobis planè subvertat.* R. Me non nodum in scirpo quærere, sed Censorem ipsum fluctus in simpulo excitare. Hos enim movet,

præter omnem culpam meam, in vocula *perinde*, quâ non semper exactam æqualitatem significari, vel pueri norunt, qui illam inter adverbia similitudinis referre didicerunt. Sensem verò verborum meorum, oppidò orthodoxum vide evolutum *suprà*, cap. 2. §. 5.

§. 6. QUINTUM iterum debet esse *αινοπολογία*, quâ Deum præcepto positivo : *de ligno ne comedas*, Protoplastos à peccato retraxisse, incongruè dixerim. Nam *de ligno comedere*, inquit Censor §. 20. pag. 110. *peccatum non erat, nisi Deus vetuisset; eoque Deus tunc vetando non à peccato retraheret; sed efficiebat, ut actus, qui lege naturali peccatum non erant, peccatum fieret.* &c. unius positionem alterius exclusionem non esse; eoque ipso Legislatorem (h. l. Deum ipsum,) quò actus in se indifferens inter illicitos transfertur, subditum suum ab hoc simul retrahere. In lege enim ferenda concurrunt apud probum Magistratum prudentia *νομοθετικὴ* & studium monendi civem de lapsu aut delicto, quod, nisi pareat, fit commissurus. Quid itaque de Deo nobis persuadebimus, legem imponente subditis, quos ad imaginem suam modò creaverat? Quod si verò par pari referre & in singulos apices rigidè inquirere liberet, majori jure non-nihil deconsiderare possem in hac ipsa censura ejusque clausula §. 20. pag. 110. in qua *Deum præcepto*

Quintū.

istò effecisse dicitur Censori, ut actus, qui lege naturali peccatum non erat, peccatum fieret. An Deum, qui ab omni culpa hic & ubique immunis est, decet hujusmodi dictio, quâ ut actus, aliàs indifferens, peccatum fieret, effecisse asseritur? Sed soleo ego, si quisquâ, ab hujusmodi Critica abstinere, verbaque aliorum, in meliorem potius quàm deterio-rem partem interpretari; cujus humanita- tis adversus ipsum Pufendorffium speci- mina dedi, non applaudentibus omnibus, in *Compend. mei part. 1. cap. 1. §. 27. 33. 39.* Sed hoc sic in *napòdy.*

Sextum.

§. 7. **SEXTUM** ejusdem est furfuris §. 21. pag. 112. ubi Censori absurda videtur vox mea, quâ *ex honestate* in statu integritatis, si continuatus fuisset, æquè ac in corrupto, matrimonium inter fratres & sorores pro- hibendum fuisse dixi. *Hæc enim locutio, in- quit, videtur presupponere, aliquid minus honestum antea usu fuisse frequentatum.* Et honestum non opponi soli inhonesto, sed & utili ac jucundo. Hujus tritissimæ doctri- næ si meminisset *b. l. Pufendorffius*, æquior in me dubio procul fuisset, videns, hunc verborum sensum esse posse, qui etiam ex in- tentione mea esse debet: hujusmodi matri- monia in statu integritatis non intuitu ali- cujus commodi, (v. g. ob latius spargendas amicitias &c.) sed studio honestatis prohi- benda

benda fuisse. Refero enim ego hanc prohibitionem in utroque statu ad Jus N. secundarium, adeoque non ex utili sed honesto principaliter eam deduco; etsi commoda illa, de quibus Censor *ibidem*, in statu corrupto fortè accesserint. *Conf. supra cap. 2. §. 6.*

§. 8. Putabam autem, jam clausos esse rivos harum obreftationum, juxta promissum Censoris *pag. 113. §. 22. in fine*; cum subito nova in me procella, sæviens hætenus in alios, intorquetur *pag. 136.* Dixeram 1.) honestum, quod ad utrumque statum, (integrum & corruptum,) pertinet, esse simpliciter tale, dependenter tamen, uti Jus N. ipsum, à Deo, & actus huic conformes præcipi à Deo, etsi 2.) in se justis sint. Quæ verba adversâ fronte concurrere putat ille, adeo, ut contra sententiam meam; ad Jus N. Deus sic contulerit nihil, si actus illi ante ejus præceptum in se justis fuerint aut injustis. &c. distinguendo inter assertiones de re practica & præcepta de eadem; quod discrimen observatu dignissimum tradidi *Prolegom. Part. 2. Compendii mei pag. 23.* Hæc duo cum in se sint distinctissima, semper tamen in Jure præceptivo conjunctissima existunt, sive de Naturali sive de positivo sit sermo. Si de illo: virtutes (per assertionem,) dicuntur bonæ; & (propter præceptum)

Septimâ

ptum) erat abstinendum; & ejus fructuum ex illa arbore (*per assertionem*,) dicebatur vitiosus. Vides autem ordinem inter assertiones & præcepta in his duobus Juribus diversum, imò inversum esse, ita, ut in exemplo primo, quod ad Jus N. spectat, assertio ante præceptum, & in secundo præceptum, ante assertionem ponatur; quod in omnibus horum duorum Jurium exemplis eodem modo contingit. Quid causæ? Nimirum in objecto Juris N. jam invenitur, antequam præcipiatur aut prohibeatur, bonitas aut malitia, indeq; ante præceptum aut prohibitionem de eo (*per assertionem*) prædicari potest ac debet. Contra, objectum Juris positivi, antequam præcipiatur aut prohibeatur, est in se indifferens, ideoq; prius præcipi aut prohiberi debet, quam (*per assertionem*) bonum aut malum dicatur. His ita se habentibus, non potui non, de Jure N. videlicet locutus, asserere: honestum, quod ad utrumq; statum (integrum & corruptum) pertinet, dependere (*ratione obligationis & præcepti*) à Deo; idemq; (*ratione sua bonitatis & nostræ assertiois*,) simpliciter & in se justum esse. Bonitas enim aut malitia moralis, prærequiritur ante præcepta Juris Naturalis; nullo verò modo ea fert aut ferre potest ipsa. Quæ hic contradictio? Quæ vertigo, quâ corruptus videor Censori *ibidem*? Faxit autem Deus O. M. ut rectâ viâ, sine errore, tendamus omnes ad salutarem veritatem, inq; ea, absq; vertigine, ad finem vitæ usq; persistamus!

SOLI DEO GLORIA!

is
re
obs
ra
ma
tie
ft ac
ante
in fe
ohi
i au
non
affe.
n(int
eres
lerns
sim
n aut
cepta
poreh
conce
M. un
m vee

